

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“เงาะป่า” หรือ “ซาไก” เป็นชื่อที่คนไทยคุ้นหูมา ตั้งแต่ในรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ที่ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “สังข์ทอง” โดยมีตัวเอกของเรื่องปลอมตัวสวมรูปเป็นเงาะจนเป็นที่มาของสำนวน “เงาะถอดรูป” ที่ใช้ในปัจจุบัน

จากนั้นในปี พ.ศ. 2448 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้มีการนำเสนอเรื่องราวของ “เงาะป่า” ผ่านบทพระราชนิพนธ์อีกครั้ง ทำให้ เรื่องราวของเงาะป่าเป็นที่รู้จักมากขึ้น ดังบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ดังนี้

“เงาะน้อยเงาะใหญ่ไปคึกคึก
อีกทีก็เลื่อนลั่นสนั่นป่า
เดินโลดลากเลือกเหลืออกตา
ตบขาเข่งแก๊งกอย
จ๊ับจ๊ับปังปังประดังเสียง
คังแผ่นดินจะเอียงทรุดค้อย
กวัดแกว่งบอเลาเป่าลูกลอย
ถุกนกดกฝอยแย่งกันพรู ”

บทพระราชนิพนธ์เรื่อง “เงาะป่า” นี้ เป็นบทประพันธ์ที่เกิดจากจินตนาการของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผนวกกับข้อมูลที่ทรงศึกษาจาก “เด็กชายคณัง” ชาวเงาะป่าที่ทรงนำมาชูปเลียงในวัง โดยเรื่องราวในบทประพันธ์ได้นำมาจากเรื่องราวที่ “คณัง” เด็กชาวเงาะได้เล่าถวาย ซึ่งมีการกล่าวถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งภาษาของชาวเงาะไว้ใน บทประพันธ์นี้ และในภายหลังบทพระราชนิพนธ์นี้ได้ถูกบรรจุไว้ในหนังสือแบบเรียนชั้น ประถมศึกษา และมีการนำเสนอในรูปของหนังสือนิทาน ละครุโทรทัศน์และภาพยนตร์เผยแพร่ ทั่วไป

การที่ “เงาะป่า” ถูกนำเสนอผ่านตัวละครในบทประพันธ์ ทำให้บางคนคิดว่า “เงาะป่า” เป็นตัวละครที่สมมติขึ้นเพื่อใช้ดำเนินเรื่องให้เกิดความสนุกสนาน โดยไม่มีตัวตนอยู่จริง เป็นเพียงเรื่องแต่งขึ้นเท่านั้น จนกระทั่งปี 2548 มีการสร้างภาพยนตร์เรื่อง “ซาโกยูไนเต็ด” ขึ้น ซึ่งเรื่องราวในภาพยนตร์เรื่อง “ซาโก ยูไนเต็ด” นี้ สะท้อนให้เห็นการปรับตัวของกลุ่มเด็กชาวซาโกที่มาใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ช่วงระยะเวลาสั้นๆ ในเรื่องพวกเขาต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมเมืองหลวง พร้อมต้องรับความกดดันจากการที่คนเมืองมองพวกเขาด้วยความขบขันและเห็นพวกเขาเป็นเพียงตัวตลก ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถสะท้อนชีวิตของซาโกได้เป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้นตัวแสดงของเรื่องได้ใช้เด็กหนุ่มชาวซาโกตัวจริงมาร่วมแสดงเพื่อเป็นจุดขายของเรื่อง ทำให้มีการกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่ากลุ่มนี้ในรายการโทรทัศน์ต่างๆ ทำให้คนไทยได้รู้จัก “เงาะป่า” หรือ “ซาโก” มากขึ้น

โดยทั่วไปแล้ว คนทั่วไปมักจะมอง “เงาะป่า” หรือ “ซาโก” ในภาพของชาวป่าที่ด้อยพัฒนาและล้าหลัง จะเห็นได้จากคำเปรียบเปรยผู้ที่รูปชั่วตัวดำว่าเป็นเช่น “เงาะป่า” ซึ่งเป็นการดูถูกเหยียดหยามพวกเขา นอกจากนี้สิ่งที่นำเสนอออกมาผ่านสื่อต่างๆ ทั้งละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือภาพยนตร์โฆษณา นั้น แสดงให้เห็นถึงภาพของกลุ่มชนเผ่ากลุ่มหนึ่งที่มีบุคลิกลักษณะแบบตลกขบขัน ล้าหลัง และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบบ้านป่าเมืองเถื่อน ซึ่งภาพเหล่านี้เกิดขึ้นจากการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวตนของซาโกโดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดภาพเหล่านี้ให้เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนนับมีบทบาทสำคัญในการกำหนดการรับรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชนชาติใดชนชาติหนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจและภาพลักษณ์ แม้สื่อมวลชนช่วยให้เราเข้าถึงและสัมผัสกับคนชาติต่างๆ กลุ่มต่างๆ ได้โดยที่เราไม่จำเป็นต้องเดินทางหรือพบปะกับคนต่างๆ เหล่านั้นโดยตรง แต่บ่อยครั้งสื่อมวลชนก็มีส่วนทำให้เราเข้าใจคนชาติอื่นหรือกลุ่มอื่นผิดไปจากความเป็นจริง (เมตตา วิวัฒนานุกูล(กฤตวิทย์), 2548 : 13)

แต่ที่จริงแล้ว “เงาะป่า” หรือ “ซาโก” เป็นชนเผ่าพื้นเมืองโบราณที่สืบทอดเผ่าพันธุ์มาประมาณ 1,500-10,000 ปีมาแล้ว ตั้งแต่ในสมัยของยุคหินกลาง (Middle Stone Age) โดย Amado (1964 : 21) ผู้ค้นคว้าเรื่องเงาะป่าในปี ค.ศ. 1960 ได้กล่าวไว้ว่า “นิกริโต เป็นกลุ่มมนุษยชาติเก่าแก่ที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยตอนใต้ แถวจังหวัดนครราชสีมา สตูล และพัทลุง” ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของชิน อู่ดี (2512 : 16-17) ที่ว่า “เมื่อได้ตรวจสอบผลของการศึกษาค้นคว้าเรื่องมนุษย์สมัยหินกลางในประเทศลาว ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซียแล้ว คนสมัยหินกลางในส่วนนี้ของโลก น่าจะเป็นพวกออสตราลอยด์ เวดลอยด์หรือพวกมิลานีซอยด์ หรือพวกนิกริโต (เงาะ) หรือพวกปาปวน-นิกรอยด์”

องอาจ รุ่งจันทร์ฉาย (2526 : 14-15) ได้อธิบายว่า “ชาไกเป็นชนเชื้อสายเนกริโต (Negrito) ตระกูลออสโตรเอเชียติก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เผ่าหนึ่ง เป็นชนเผ่าพื้นเมืองรุ่นแรกสุดที่นักมานุษยวิทยาเชื่อว่า ได้อพยพมาจากอินโดนีเซียในสมัยดึกดำบรรพ์ เข้ามาอยู่ในแหลมมลายู แต่หลังจากที่ชนเผ่ามลายูได้เข้ามาอาศัยอยู่ในแหลมมลายูมากขึ้น ก็ได้ทำการขับไล่ชนเผ่านี้ผลักดันให้ก้าวมาเป็นคนได้อาณัติการปกครอง และเรียกเผ่านี้ว่า ชาไก ซึ่งมีความหมายว่าคนได้การปกครอง หรือผู้ไว้วัฒนธรรม”

ชาไกมีพื้นที่อาศัยกระจุกกระจายอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย ตลอดไปจนถึงรัฐเคดาห์และปาหัง ประเทศมาเลเซีย และเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย สำหรับทางตอนใต้ของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2526-2528 มีผู้พบว่า ชาไกอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ต่อไปนี้คือ จังหวัดสตูล มีในเขตอำเภอทุ่งหว้า ในจังหวัดยะลา มีในเขต อำเภอธารโต อำเภอบันนังสตา และอำเภอเบตงบริเวณชายแดนมาเลเซีย จังหวัดนราธิวาสมีในเขตอำเภอระแงะและอำเภอเวียงไถ่ ชายแดนมาเลเซียเช่นเดียวกัน ส่วนในจังหวัดอื่นมีจำนวนน้อย เพราะในช่วงที่ทางราชการปราบปรามผู้ก่อการร้าย ทำให้พวกเขาต้องหลบไปอาศัยอยู่ที่อื่น เช่น พวกที่อยู่ในเขตพัทลุง ครัง จะอพยพไปอยู่กับพวกที่อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูลบ้าง ยะลาบ้าง พวกที่อยู่ในเขตจังหวัดนราธิวาส บางกลุ่มก็อพยพไปอยู่ที่จังหวัดยะลา และบางกลุ่มก็หลบหนีเข้าไปอยู่เขตประเทศมาเลเซีย และปัจจุบันในป่าภาคใต้ จะพบชาไกอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ คือ ชาไกเทือกเขาสันกาลาคีรีแถบจังหวัดยะลา และเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง ครัง สตูล

ชนเผ่าชาไก เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของตนเอง ทั้ง ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการเกิด หรือประเพณีการทำศพ รวมทั้งมีความเชื่อในเรื่องต่างๆที่มีความแตกต่างไปจากคนไทยทั่วไปและเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มตน เช่น ความเชื่อในเรื่องภูตผีปิศาจที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการดำรงชีวิตของพวกเขา นอกจากนั้น กลุ่มชนเผ่าชาไอยังมีภาษาพูดเป็นของตนเอง ที่เป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) เป็นตระกูลภาษาใหญ่ตระกูลหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งหากแบ่งกลุ่มตามภาษาที่พวกเขาใช้แล้วจะสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่มด้วยกัน ซึ่ง ไพบูลย์ ดวงจันทร์ (2523 : 7-8) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวเงาะกลุ่มต่างๆที่อยู่ในประเทศไทยปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มใช้ภาษาของตนเอง และเรียกชื่อกลุ่มตามภาษาที่ใช้ ดังนี้

1. กลุ่มแต้เอ็นแอ้น ใช้ภาษาแต้เอ็นแอ้น กลุ่มนี้มีถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดพัทลุง สตูล

2. กลุ่มเตะเต๊ะ กลุ่มนี้ใช้ภาษาเตะเต๊ะ อาศัยอยู่แถบอำเภอเรือเสาะ อำเภอรະแงะ จังหวัดนครราชสีมา
3. กลุ่มชะฮายย์ ใช้ภาษาชะฮายย์ อาศัยอยู่แถบอำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา
4. กลุ่มกันซิว คือชาวเงาะที่ใช้ภาษากันซิว ได้แก่พวกที่อยู่แถบจังหวัดยะลา

ส่วนลักษณะรูปร่างของชนเผ่าซาไกนั้นจะคล้ายคลึงกับกลุ่มชนซึ่งเป็นกลุ่มเชื้อชาติเดียวกัน คือ พวกนิกริโต ที่อาศัยอยู่ในประเทศแถบแอฟริกา แต่ซาไกจะมีความสูงและสีผิวที่มีความดำน้อยกว่า ส่วนสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 140-150 ซม. ผิวเนื้อก่อนไปทางสีน้ำตาลไหม้ ทะโหลกศีรษะกลม หมวกเป็นก้นหอยติดหนังศีรษะ ผู้หญิงบางคนผมจะหยิกฟูเป็นกระเชิง รูปร่างหน้ากลมแบนและกร้าน คิ้วโตหนา นัยน์ตาสีดำกลมโต ขนตาขาวอน จมูกแบนกว้าง ฟันซี่สั้นๆแต่ใหญ่ ปากกว้าง ริมฝีปากหนา ใบหูเล็ก น่องสั้นเรียว ท้องป่อง ตะโพกแฟบ นิ้วมือและนิ้วเท้าจะใหญ่

ส่วนในด้านลักษณะนิสัยนั้น โดยปกติแล้วซาไกจะมีนิสัยร่าเริง ยิ้มง่าย อุปนิสัยเยือกเย็น พุดน้อย ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม นับถือผู้ใดแล้วก็จะเชื่อฟังอย่างเคร่งครัด แต่จะมีลักษณะนิสัยเฉพาะคือ ไม่ขยันทำงาน สามารถอดได้เมื่ออาหารหมดเพียงเพราะเกียจคร้านออกหาอาหาร และเมื่อมีอาหารก็จะกินตลอดทั้งวัน แม้จะมีมากก็จะกินจนหมด จะไม่เก็บไว้กินในวันต่อไป ไม่สะสมทรัพย์สิน และไม่รู้ค่าของเงิน หากทำงานแลกเงินมาได้ก็จะใช้ซื้อของที่จำเป็นจนหมด เช่น เหล้า เครื่องสำอาง เป็นต้น

ลักษณะพิเศษของซาไกคือ อัตราการเกิดสูง แต่อัตราการตายของเด็กก็สูงเช่นเดียวกัน ทำให้การเพิ่มของประชากรมีน้อย และยังพบปัญหาการบุกรุกทำลายป่าทั้งในจังหวัดสตูล ตรัง และพัทลุงที่กระทบวิถีชีวิตของซาไกทำให้อาหารของซาไกมีน้อยลงเป็นเหตุให้ขาดแคลนอาหารและที่อยู่อาศัย ทำให้พวกเขาต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเข้าสู่หมู่บ้านมากขึ้น ซาไกที่ออกจากป่ามาพบปะกับคนภายนอกนั้น จะได้รับการช่วยเหลือทั้งด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มจากชาวบ้าน แต่สำหรับทางราชการจะช่วยเหลือได้น้อย เพราะซาไกส่วนใหญ่เป็นชนอิสระเร่ร่อนไปในป่า จึงไม่มีหน่วยงานใดให้การดูแลอย่างใกล้ชิด เว้นแต่ซาไกในหมู่บ้านซาไก อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ซึ่งมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ได้รับการศึกษา และมีอาชีพของตนเอง

ชาโกลินหมู่บ้านชาโกล

ชาโกลในจังหวัดยะลาจะอาศัยรวมกลุ่มอยู่ในพื้นที่อำเภอบันนังสตา ธารโต และเบตง จนเมื่อปี พ.ศ. 2506 กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ได้จัดระเบียบสังคมของชาวชาโกลขึ้นที่นิคมสร้างตนเองธารโต อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา โดยได้ชักชวน “เงาะ” หรือ “ชาโกล” จำนวนประมาณ 60 คน ให้มาอยู่รวมกันหมู่บ้าน *จาเราะมิรา* โดยจัดพื้นที่ให้ 300 ไร่ ตั้งอยู่ที่ริมถนนสายที่ 6 ห่างจากถนนสายยะลา-เบตง 4 กิโลเมตร โดยต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น *บ้านแห* แต่ความพยายามในการจัดระเบียบสังคมนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จนเมื่อปี พ.ศ. 2516 ได้มีการพยายามรวบรวมชาโกลที่อพยพเร่ร่อนในบริเวณอำเภอเบตง และอำเภอบันนังสตาอีกครั้ง มีจำนวน 21 ครอบครัว มีสมาชิกทั้งสิ้น 52 คน ให้มาอยู่รวมกันที่บ้านแห โดยได้สร้างบ้านถาวรให้อยู่จำนวน 8 หลัง และจัดสรรที่ดินทำกินให้ โดยจัดให้ทำอาชีพปลูกยางพาราเพื่อให้มีรายได้พอเลี้ยงตัวเอง จากนั้นเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านแห หรือ เงาะมิราม่าเป็น “หมู่บ้านชาโกล” พร้อมกันนั้นสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้พระราชทานนามสกุล ศรีธารโต ให้แก่ชาวพื้นเมืองนี้ จนปี พ.ศ. 2518 ได้แยกจากอำเภอบันนังสตามาจัดตั้งเป็นอำเภอ และยกฐานะเป็นอำเภอต่อมา ทำให้ ชนเผ่าชาโกล หรือ เงาะป่า เป็นที่รู้จักของคนไทยมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2520 ทางราชการได้จัดที่อยู่อาศัยให้ รวมทั้งมีการจัดการเรื่องระบบไฟฟ้า ถังเก็บน้ำฝน ก่อสร้างอาคารสำหรับทำเป็นพิพิธภัณฑสถาน และในปี พ.ศ. 2532 ชาโกลกลุ่มนี้ทางราชการได้อนุมัติสัญชาติไทยให้ ทำให้ชาโกลที่หมู่บ้านชาโกลนี้มีทะเบียนบ้านและมีบัตรประจำตัวประชาชน

“ชาโกล” หรือ “เงาะป่า” ในอำเภอศรีธารโตเหล่านี้ ในปัจจุบันยังคงเหลืออยู่เพียงไม่กี่ครอบครัว ด้วยสาเหตุของการย้ายถิ่นฐานมาใช้ชีวิตและทำงานที่อื่น ทั้งที่กรุงเทพมหานคร และในสังคมเมืองที่มีความเจริญกว่า เนื่องจากสะดวกสบายและไม่ค่อยอยากเช่นอยู่ที่เดิม รวมทั้งในปัจจุบันประสบกับปัญหาผู้ก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยิ่งส่งผลให้ชาโกลในอำเภอศรีธารโตมีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้น จนในปัจจุบัน อาจารย์ไพบูลย์ ดวงจันทร์ ผู้ศึกษาเกี่ยวกับชนเผ่าชาโกล กล่าวว่า ชาโกล ในอำเภอศรีธารโต อาจจะสูญสลายไปหมดแล้วก็เป็นได้ ด้วยสาเหตุของการย้ายถิ่นฐานไปสู่สังคมเมือง และการถูกสังคมภายนอกกลั่นแกล้งความเป็นตัวตนของเผ่าพันธุ์ไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการย้ายถิ่นฐานของชนเผ่าชาโกลนี้ ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงสถานที่เท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมใหม่ เปลี่ยนระบบการดำเนินชีวิตใหม่ ส่งผลให้พวกเขาต้องปรับตัวต่อภาวะความไม่สมดุลของการใช้ชีวิต เพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิม

ครอบครัว คมกฤษ ศรีธารโต

ปี 2544 นายคมกฤษ ศรีธารโต ชาวกาจากหมู่บ้านชาไก ตำบลบ้านแห อ.ธารโต จ.ยะลา ได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากประสบกับปัญหาด้านสภาพจิตใจ กล่าวคือ มีกลุ่มคนไทยจำนวนหนึ่งที่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมคนไทยภายนอก ได้เข้าไปอาศัยในหมู่บ้านชาไก โดยแสดงตนเป็นผู้ที่มีความเหนือกว่าในด้านต่างๆ และมักจะเอารัดเอาเปรียบชาวชาไกในหมู่บ้าน ทำให้คมกฤษ ศรีธารโต ไม่สามารถอยู่ที่เดิมได้ ต้องย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่กับ รศ.ไพบูลย์ ดวงจันทร์ ผู้อุปการะ โดยเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร มาช่วยขับรถ และบอกภาษาสำหรับทำพจนานุกรมภาษาชาไกแก่ รศ.ไพบูลย์ ดวงจันทร์ หลังจากนั้นไม่นาน บุตรสาวของคมกฤษ 2 คน คือ ขวัญกมล และเพ็ญภา ศรีธารโต ได้ย้ายตามมาอาศัยอยู่ด้วยกัน จนเมื่อ อาจารย์ไพบูลย์ มีภารกิจต้องเดินทางไปมาทางใต้บ่อยครั้งและเป็นเวลานานๆ ทำให้ไม่สามารถดูแลครอบครัวชาไกนี้ได้ คมกฤษและบุตรสาว 2 คน จึงย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก กับ ผศ.สุคตสวาทดี พุทธสุวรรณ มาประกอบอาชีพทำสวนยาง ส่วนบุตรสาวทั้งสองคน ผศ.สุคตสวาทดี ได้ส่งให้เรียนหนังสือในโรงเรียนในจังหวัดนครนายก และต่อมา ค.ช. สมสุวรรณ ศรีธารโต ญาติของคมกฤษได้ย้ายตามมาอาศัยอยู่ในความอุปการะดูแลของ ผศ.สุคตสวาทดี ด้วยจนกระทั่งปัจจุบัน

การย้ายถิ่นฐานของคมกฤษและครอบครัวนี้ เป็นการย้ายถิ่นฐานจากสังคมวัฒนธรรมในแบบกลุ่มชนเผ่าชาไก มาอาศัยอยู่ในสังคมที่แตกต่างออกไปเป็นสังคมเมือง (กรุงเทพมหานคร) และแบบชุมชนเมือง (นครนายก) ถึงแม้ว่าในหมู่บ้านชาไกจะได้รับการพัฒนาจนห่างไกลจากความลำบากแล้ว แต่วิถีการดำเนินชีวิตย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งการที่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง ที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความแตกต่างในเรื่องรูปลักษณะภายนอกที่สามารถเห็นได้เด่นชัดด้วยแล้ว เมื่อย้ายมาอาศัยเพียงกลุ่มเล็กๆ เพียงกลุ่มเดียวนี้ ย่อมสร้างความรู้สึกรู้สึกแตกต่างจากชนกลุ่มอื่นที่เป็นชนส่วนใหญ่ของสังคม พวกเขาจำเป็นต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่

ถึงแม้ว่าครอบครัวคมกฤษต้องเผชิญกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกมาโดยตลอด เริ่มตั้งแต่การปรับตัวเมื่อถูกจัดระเบียบสังคมโดยภาครัฐ โดยการย้ายเข้ามาอยู่เป็นหลักแหล่งที่หมู่บ้านชาไก ในอำเภอศรีธารโต ทำให้ต้องเริ่มปรับตัวยอมรับสภาพสังคมเมืองมากขึ้น มีการออกมาพบปะกับชาวเมืองในแถบภาคใต้ สิ่งที่แสดงออกให้เห็นได้เด่นชัดในเรื่องการปรับตัวนี้ก็คือ การแต่งกาย เงามะป้าในยุคโบราณจะแต่งกายด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ แต่เมื่อวัฒนธรรมชาวเมืองได้ลูล้ำเข้าไปการแต่งกายก็เป็นดังเช่นคนปกติทั่วไป เริ่มรู้จักการใช้เงินตรา มีการหาของป่า เช่น น้ำผึ้ง สมุนไพรมาขายแลกเปลี่ยนเป็นเงินตรา หรือทำงานรับจ้างทำสวนยาง

สวนผลไม้ของชาวบ้าน เป็นต้น แต่การปรับตัวในครั้งนั้นเป็นการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรมแบบ ชาวใต้ที่มีความคุ้นเคยและอยู่ร่วมกับชาวเงาะป่ามาเป็นเวลานาน ทำให้พวกเขาสามารถปรับตัวได้อย่างกลมกลืนและอยู่ร่วมกับชาวเมืองได้โดยไม่รู้สึกรู้สีกแปลกแยกจากชนส่วนใหญ่มากนัก จะเห็นได้จาก ชาวซาไกสามารถใช้ภาษาไทยภาคใต้ได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อต้องย้ายมาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และนครนายก ที่คนส่วนใหญ่จะรู้จัก “เงาะป่า” แค่เพียงตัวละครตัวหนึ่ง ทำให้พวกเขา รู้สึกแปลกแยกกว่าการอยู่อาศัยร่วมกับชาวเมืองในแถบภาคใต้ ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง กันมาก ทำให้พวกเขาต้องพยายามปรับตัวมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งในกระบวนการปรับตัวนี้เองที่ทำให้ คมกฤชและครอบครัวประสบกับปัญหาทางการสื่อสารตามมา

หากย้อนไปดูในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งที่ “เด็กชายคนึง” ชาว “เงาะป่า” ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในวัง ก็พบว่าคนึงต้องปรับตัวและประสบกับปัญหาทางการสื่อสารเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในวังแตกต่างอย่างมากจากผืนป่าที่เคยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน เนื่องจากคนึงพูดภาษาของชาวเงาะป่า อาจจะพูด ภาษาถิ่นทางภาคใต้ได้บ้างเพราะคบหากับชาวบ้านบ้างแล้ว แต่ก็ยังต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และปรับตัว และในการปรับตัวนี้นับว่าการสื่อสารมีบทบาทสำคัญ ดังเช่นที่ Mendelsohn (1964:31) กล่าวว่า การสื่อสารมีบทบาทต่อการช่วยให้ผู้อพยพเข้าไปอาศัยอยู่ต่างถิ่น (Alien Settlers) หรือ ชนกลุ่มน้อยในสังคม ยอมรับการผสมกลมกลืน หรือมีการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ สะดวกยิ่งขึ้น เพราะการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดภาษา ประเพณี ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนปรัชญาและแนวความคิดต่างๆจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง

การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีหลายรูปแบบ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นต้องเปลี่ยน ทำให้เกิดการประเมินสถานการณ์และประเมิน ตัวเอง อาจเห็นได้จากการที่บุคคลสร้างอัตลักษณ์ใหม่ หรือปรับความหมายของอัตลักษณ์เดิม ซึ่งอัตลักษณ์นี้จะมีการเปลี่ยนแปลงตามเวลา สถานที่ มีการก่อตัว หรือปรับไปตามสถานการณ์ ต่างๆ ทำให้บุคคลหนึ่งๆ ต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เมื่อตนเข้าไปเป็นสมาชิกใหม่ นั่นก็คือ อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม และ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยปกติแล้ว ชนกลุ่มน้อยมักจะถูกวัฒนธรรมใหญ่กลืนความเป็นตัวคนไป เป็นการถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม (assimilate) และสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดิมของตน ดังนั้น เมื่อครอบครัวชาวไทรครอบครัวนี้ได้ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเมือง พวกเขาจะต้องมีการ เรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ และเมื่อได้รับรู้วัฒนธรรมใหม่แล้ว พวกเขาอาจจะดำรงอัตลักษณ์ของความ เป็นซาไกเอาไว้ หรืออาจพยายามสร้างอัตลักษณ์ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่พวกเขาอยู่

และพวกเขามีอัตลักษณ์อย่างไรก็จะแสดงออกมา โดยผ่านการสื่อสารทั้งทางวจนภาษา และอวจนภาษา

จากการถูกผลักดันให้ต้องเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมใหม่นี้ ทำให้วิถีชีวิตของพวกเขาจะต้องเปลี่ยนแปลงไปและจะต้องปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ ท่ามกลางการคุกคามและถูกเอาเปรียบจากสังคมมนุษย์ที่เจริญกว่า รวมทั้งอาจเกิดปัญหาในเรื่องของความสัมพันธ์กับชนที่เป็นกลุ่มใหญ่ในสังคม ทั้งการแสดงปฏิกริยาต่อต้าน การรังเกียจเคียดแค้นท์ และการเลือกปฏิบัติ และอาจถูกกลืนความเป็นตัวตนที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองไป ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของการสื่อสารที่จะช่วยให้พวกเขาสามารถปรับตัวได้ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง และเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดภาษา ประเพณี ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่างๆ จากชนกลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อพยายามรักษาความเป็นเอกลักษณ์เหล่านั้นไว้

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง " การสื่อสารของกลุ่มชาวกไที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ " นี้ จึงเกิดขึ้นเพื่อศึกษากลุ่มชนเผ่าชาวกไ ชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารเพื่อช่วยในการปรับตนเองสู่สังคมใหม่ พร้อมกับแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของเผ่าพันธุ์เดิมของตนเองเพื่อมิให้สูญสลายไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารของกลุ่มชาวกไที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารในแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของกลุ่มชาวกไที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง

ปัญหานำการวิจัย

1. การย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของกลุ่มชาวก่อให้เกิดปัญหาทางการสื่อสารหรือไม่ อย่างไร
2. กระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการที่กลุ่มชาวก่อย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง เป็นอย่างไร
3. กลุ่มชนเผ่าชาวก่อใช้การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาวก่อไว้อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการสื่อสารที่ใช้ในการปรับตัวและแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ ของกลุ่มชาวก่อที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยในจังหวัดนครนายก จำนวน 5 ราย ซึ่งวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group)
2. การสื่อสารต่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication)
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล
4. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity)
5. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory)

นิยามศัพท์

1. **กลุ่มชาวกู** หมายถึง ชาวกูกลุ่มกันชั่วคราวครั้งหนึ่งในอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ที่ย้ายมาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายก ได้แก่

1. นายคมกริช ศรีธารโต
2. ค.ญ. ขวัญกมล ศรีธารโต
3. ค.ญ. เพ็ญนภา ศรีธารโต
4. ค.ช. สมสุวรรณ ศรีธารโต

2. **การปรับตัว** หมายถึง การพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเป็นการพยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นเมื่อกูชาวกูต้องย้ายมาอาศัยอยู่ในชุมชนเมือง

3. **ปัญหาทางการสื่อสาร** หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการต้องปรับตัวเมื่อมาอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น

- ปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
- ปัญหาการขาดทักษะในการใช้ภาษาและการสื่อสาร
- ปัญหาการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่
- ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม
- ปัญหาการสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา
- ฯลฯ

4. **กระบวนการในการแก้ไขปัญหา** หมายถึง การพยายามขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารของทั้งครอบครัวชาวกูและผู้ที่เป็นคู่สื่อสารด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

- การพยายามทำความเข้าใจภาษาทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา
- การให้ความรู้/ให้การศึกษา
- การใช้สื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ
- การใช้ผู้นำความคิด (Opinion Leader)
- การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมีอคติ
- การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)
- ฯลฯ

5. **อัตลักษณ์** หมายถึง ข้อสรุปหรือนิยามที่คนๆหนึ่งให้กับตนเองทั้งในด้านบวกและด้านลบ เช่น เป็นวิศวกร เป็นเกย์ เป็นคนดี ซึ่งเป็นลักษณะที่ดำรงอยู่ในตนเองต่อเนื่องชั่วระยะเวลาหนึ่ง ในที่นี้จะใช้ความหมายเดียวกับคำว่า เอกลักษณ์

6. **อัตลักษณ์ความเป็นชาติ** หมายถึง ลักษณะการร่วมกันของจิตสำนึกในความเป็นพวกเดียวกัน และการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนมีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นของกลุ่มชาติเอง

7. **การสื่อสารในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชาติ** หมายถึง การที่การสื่อสารทำหน้าที่ในการแสดงความเป็นตัวตนของชนเผ่าชาติให้ดำรงอยู่ต่อไป ทั้ง อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล ได้แก่ เชื้อชาติ และถิ่นกำเนิด และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา การแต่งกาย ประเพณีความเชื่อ ฯลฯ โดยการสื่อสารจะแสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติให้ดำรงอยู่แม้ในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งการแสดงออกที่วันนี้จะอยู่ในรูปของทั้งวจนภาษา และอวจนภาษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เข้าใจในวิธีการใช้การสื่อสารในการปรับตัวเพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ได้ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมแบบเมือง ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมากกับถิ่นเดิมของตน
2. รู้ถึงสภาพปัญหาในการสื่อสารที่ชนกลุ่มน้อยต้องเผชิญในการดำเนินชีวิตประจำวัน อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการวางนโยบายที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนเผ่าดั้งเดิมมิให้สูญสลายไป
4. เพื่อสามารถเป็นแนวทางที่จะช่วยในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างคนต่างวัฒนธรรม